

Asia: VN/2166/2026

## **Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain väliaikaisesta muuttamisesta (opintosetelikokeilu)**

### Lausunnonantajan lausunto

#### **Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään**

Kiitämme mahdollisuudesta antaa lausunto esitysluonnoksesta. Pidämme avoimen korkeakouluopetuksen opintosetelikokeiluun liittyvää kehittämistyötä sekä yhteistyötä korkeakoulujen kanssa erittäin arvokkaana, sillä se edistää nuorten hyvinvointia, tukee heidän opintopolkujensa rakentumista ja vahvistaa avoimen korkeakouluopetuksen saavutettavuutta ja laatua.

#### 1. Avoimen korkeakouluopetuksen opintosetelikokeilu on kannatettava ja tarpeellinen

Opintosetelit tarjoavat ilman opiskelupaikkaa jääneille nuorille mahdollisuuden tutustua eri koulutusaloihin ja vahvistaa akateemisia valmiuksia. Kokeilu edistää tietoisempia koulutusvalintoja ja tukee sujuvampaa siirtymistä tutkinto-opiskelijaksi.

#### 2. Tarve lähiopetukselle ja ohjaukselle

Kokeilun kohderyhmä on monimuotoinen. Osalle nuorista itsenäinen verkko-opiskelu ja etäohjaus eivät ole riittäviä, mutta myös nämä opiskelijat tulee tavoittaa hyödyntämällä vapaan sivistystyön oppilaitosten osaamista. Kohderyhmään kuuluu lisäksi nuoria, joilla on jo vahvat opiskeluvälit ja selkeä alavalinta; heille itseohjautuvuutta edellyttävä opiskelumalli sopii hyvin, mutta hekin tarvitsevat riittävää ohjausta. Opiskelijoiden erilaiset valmiudet huomioimalla varmistetaan, että opintosetelien tuottama yhteiskunnallinen hyöty on mahdollisimman suuri. Tällöin suoritettavat opinnot tukevat nuorten uravalintoja ja nopeuttavat tutkintojen suorittamista. Lähiopetus ja henkilökohtainen ohjaus vahvistavat myös opiskelumotivaatiota, ehkäisevät syrjäytymistä ja tukevat

kestävien opintopolkujen rakentumista. Vapaan sivistystyön oppilaitoksilla on merkittävää pedagogista osaamista, jota tulee hyödyntää kokeilun toteutuksessa.

Mikäli lähiovetusta ei rahoituksellisista syistä voida tarjota, osa oppiaineista jää väistämättä pois tarjonnasta. Ei ole tarkoituksenmukaista, että opintosetelin käyttö ulottuu vain osaan avoimista yliopisto-opintoina tarjolla olevista oppilaineista jättäen pois lähiovetusta edellyttävät opinnot (mm. osan taideaineista ja kieliopinnoista).

#### 4. Yhteistyöoppilaitosten rooli on ratkaiseva

Kesäyliopistojen lakisääteisiin tehtäviin kuuluu avoimen korkeakouluopetuksen järjestäminen. Kesäyliopistoilla on vakiintunut yhteistyö 11 yliopiston ja useiden ammattikorkeakoulujen kanssa. Vuonna 2024 kesäyliopistoissa suoritettiin yli 60 000 opintopistettä avoimessa korkeakoulussa. Kun samassa ajassa kansanopistoissa suoritettiin noin 30 000 opintopistettä voidaan vapaan sivistystyön oppilaitoksia pitää merkittävinä avoimen korkeakouluopetuksen järjestäjinä. Kesäyliopistot ja kansanopistot vahvistavat yhdessä avoimen korkeakouluopetuksen alueellista saavutettavuutta ja mahdollistavat opiskelun kotipaikkakunnalta.

Vapaan sivistystyön oppilaitosten ja korkeakoulujen yhteistyö perustuu vuosikymmenten aikana kehittyneisiin toimintamalleihin, jotka varmistavat opetuksen

korkean laadun riippumatta opetuksen toteuttajaorganisaatiosta. Opintosetelikokeilussa tulee hyödyntää mahdollisimman laajaa oppilaitosverkostoa.

#### 5. Saavutettavuus ja yhdenvertaisuus keskiöön – Opin.fi-alustan tulee kattaa koko toimijaverkosto

Vapaan sivistystyön oppilaitosten jääminen kokeilun ulkopuolelle kiireellisestä aikataulusta johtuen heikentää koulutuksellista yhdenvertaisuutta ja alueellista saavutettavuutta. Opintoja tulee voida suorittaa eri menetelmin ja eri puolilla maata. On välttämätöntä, että yhteistyöoppilaitokset liitetään viivyttyksettä Opin.fi-alustaan, mikä edellyttää nopeita teknisiä ratkaisuja. Tiedotettaessa opintosetelin käyttömahdollisuuksista tulee huomioida kaikki toteuttajatahot, jotta opiskelijoilla on yhdenvertainen mahdollisuus löytää heille sopivat opinnot ja toteutustavat.

#### 7. Rahoituksen on katettava todelliset kustannukset

On harmillista ja oppilaitosten välistä yhteistyötä hankaloittavaa, että kokeilua valmisteltaessa on päätetty, ettei kokeilurahoitusta voida kohdentaa vapaan sivistystyön oppilaitoksille. Vapaan

sivistystyön oppilaitoksissa tyypillisesti annettu ohjaus ja lähiopetus aiheuttavat kustannuksia, joita opintoseteli tai valtionosuudet eivät kata täysimääräisesti. Esityksessä todetaan: "Käytännössä opintojen tarjoaminen vapaan sivistystyön oppilaitoksissa edellyttää, että oppilaitokset voivat muulla rahoituksella kattaa ne kustannukset, jotka tavallisesti katetaan opiskelijamaksuilla." Tämä lausuma on ongelmallinen, sillä on vapaan sivistystyön rahoitusta on jo aiemmin leikattu, eikä oppilaitoksilla ole mahdollisuutta kattaa toimintaa omalla kustannuksellaan.

Toinen rahoitukseen liittyvä epäselvä muotoilu liittyy esityksen lauseeseen: "Vapaan sivistystyön oppilaitos ei voi periä niiltä opiskelijoilta maksuja, jotka ilmoittautuvat opintojaksoille opintosetelillä." Lause liittyy siihen, ettei opintopisteen hintaa voida kasvattaa vst-oppilaitoksessa lisämaksuin. Realiteetti on, että opetuksesta syntyy myös muita kustannuksia (kuten tietyissä tilanteissa oppimateriaali- tai opetustilakuluja), joiden kustannukset tulisi voida kattaa opiskelijamaksuin.

Ilman selkeitä rahoitusratkaisuja kokeilu voi merkittävästi heikentää vapaan sivistystyön oppilaitosten toimintaedellytyksiä. Kokeilua valmisteltaessa on päätetty, ettei kokeilurahoitusta voida kohdentaa vapaan sivistystyön oppilaitoksille, mutta toivomme tämän päätöksen uudelleenarviointia. Kokeilun onnistuminen edellyttää ennakoitavaa, realistista ja riittävää rahoitusmallia. Nykyinen esitys ei turvaa kokeilun parasta mahdollista vaikuttavuutta ja toimeenpanoa.

Esitykseen tarvittavat keskeiset muutokset:

- a. Kesäyliopistojen täysi osallistuminen kokeiluun tulee varmistaa ja tekniset rajapinnat Opin.fi-alustalle toteuttaa kiireellisesti.
- b. Rahoitusmallia tulee täydentää siten, että lähiopetuksen todelliset kustannukset korvataan, jotta koulutustarjonta on kattavaa ja opintojen järjestäminen on mahdollista myös vapaan sivistystyön oppilaitoksille.

Raiskinmäki Pasi  
Jyväskylän yliopisto

Meriläinen Leena  
Jyväskylän kesäyliopisto